

# **BÀN VỀ VIỆC ĐỔI MỚI PHƯƠNG THỨC TỔ CHỨC GIẢNG DẠY TIẾNG NGA NHẪM NÂNG CAO HIỆU QUẢ ĐÀO TẠO CỬ NHÂN NGOẠI NGỮ**

**TS Nguyễn Văn Hiện**

***Đại học Ngoại Ngữ - Đại học Đà Nẵng***

Hiện nay việc nâng cao chất lượng đào tạo nói chung được toàn xã hội quan tâm và phụ thuộc vào nhiều điều kiện khách quan cũng như chủ quan. Trong khuôn khổ bài viết này chúng tôi muốn bàn về vấn đề đổi mới phương thức tổ chức giảng dạy tiếng Nga cho sinh viên chuyên ngữ nhằm nâng cao chất lượng đào tạo. Như chúng ta đã biết tiếng Nga chỉ được giảng dạy ở một số trường phổ thông Việt Nam, cho nên việc đào tạo tiếng Nga ở các trường đại học được bắt đầu phần lớn từ con số không về kiến thức tiếng Nga. Sinh viên được chọn vào học tại khoa tiếng Nga chủ yếu là không đủ điểm để được vào học tại các khoa khác. Trước đây để được vào học tại khoa tiếng Nga, sinh viên đã được học tiếng Nga ở trường phổ thông từ 3 đến 6 năm và phải trải qua một kỳ thi tuyển sinh nghiêm túc gắt gao. Việc sinh viên được học tiếng Nga ở trường phổ thông tạo ra nhiều điều kiện quan trọng cần thiết cho các trường đào tạo sinh viên chuyên ngữ tiếng Nga nâng cao chất lượng đào tạo. Sinh viên được học tiếng Nga ngay từ trường phổ thông sẽ tạo ra được một qui trình khép kín từ khâu đầu vào đến khâu đầu ra, tâm lý học tập của họ ổn định và họ xác định rõ được động cơ học tập là sau khi ra trường có thể được làm việc đúng với chuyên ngành mình được đào tạo là có thể được đi dạy tiếng Nga ở trường phổ thông, cho dù phần trăm tìm được việc đúng với chuyên ngành đào tạo không cao. Thực trạng hiện nay là tâm lý học tập của một số sinh viên khoa tiếng Nga không được ổn định. Nhiều sinh viên quan niệm khoa tiếng Nga chỉ là chỗ trú chân tạm thời để sau khi tốt nghiệp sẽ được học một bằng ngoại ngữ chính qui thứ hai hoặc nhiều sinh viên đồng thời theo học các hệ đào tạo khác, nên một số sinh viên không nghiêm túc trong việc học tập tiếng Nga. Trong khi khối lượng kiến thức tiếng Nga quá lớn đòi hỏi phải được lĩnh hội dần dần và có hệ thống, thời gian học chỉ có 4 năm, thực chất là 3 năm rưỡi vì học kỳ cuối sinh viên phải đi thực tập. Thực tế giảng dạy của khoa tiếng Nga, Trường đại học ngoại ngữ - Đại học Đà Nẵng cho thấy đã có sự phân hóa trình độ sinh viên (có thể do các nguyên nhân như đã được phân tích ở trên) trong mỗi lớp học ngay từ năm học thứ nhất và sự phân hóa này càng rõ rệt ở các năm học sau, khi khối lượng kiến thức đòi hỏi sinh viên phải tư duy và nắm bắt có hệ thống. Việc phân hóa trình độ này và động cơ học tập không được rõ ràng đã ảnh hưởng rất nhiều đến chất lượng đào tạo chung. Mặt

khác biên chế một lớp học ngoại ngữ thông thường là từ 25 - 30 sinh viên (trong khi đó ở nước ngoài thì chỉ 5 - 10 sinh viên trong một lớp), nên giáo viên khó thể quản xuyên được cả lớp trong các giờ thực hành tiếng khi ở lớp học có sự cách biệt lớn về trình độ của sinh viên. Một trong những đặc điểm cơ bản của học ngoại ngữ là người học phải chủ động tham gia vào thực hành giao tiếp để đạt được mục đích cuối cùng là diễn đạt được các ý tưởng bằng ngoại ngữ ở cả hai hình thức nói và viết. Khi trong lớp học có sự phân hóa cao về trình độ, nếu giáo viên giảng nhanh hoặc đào sâu thì chỉ một số lượng nhỏ sinh viên khá theo kịp còn các sinh viên yếu sẽ không nắm được bài và tỏ ra chán chường, nếu giáo viên giảng chậm hoặc giảng lại để các sinh viên học yếu nắm được bài thì tiến độ thời gian, chương trình học không cho phép và các em học khá không còn hứng thú học tập. Phần lớn sinh viên không có nhiều cơ hội được làm việc trên lớp và giáo viên giảng dạy chủ yếu theo phương pháp diễn giải làm giảm tính tích cực tham gia vào giao tiếp của sinh viên. Một đặc thù của học ngoại ngữ là người học phải chủ động tham gia vào thực hành giao tiếp để hình thành các kỹ năng, kỹ xảo ngôn ngữ, còn giáo viên chỉ là người hướng dẫn. Sẽ mất rất nhiều thời gian cho một sinh viên yếu làm việc trên lớp và sinh ra một không khí căng thẳng chung cho cả lớp khi sinh viên đó không thực hiện được các yêu cầu của bài học.

Từ những vấn đề được phân tích ở trên chúng tôi muốn bàn về vấn đề đổi mới phương thức tổ chức giảng dạy tiếng Nga nhằm nâng cao chất lượng đào tạo chung. Như chúng ta đã biết biên chế của một lớp học ngoại ngữ hiện nay từ 25 - 30 sinh viên. Biên chế này hiện nay được giữ ổn định cho từng lớp từ khi nhập trường cho đến khi ra trường. Tất nhiên, việc chúng ta giữ biên chế lớp ổn định về mặt giáo vụ dễ dàng quản lý lớp học, song lại phát sinh chênh lệch lớn về trình độ học tập của sinh viên, làm cản trở hiệu quả giảng dạy của giáo viên và tính tích cực của sinh viên, sinh viên giỏi không phát huy hết được khả năng của mình, còn sinh viên yếu theo không kịp tiến trình chung của lớp học. Theo chúng tôi, có thể biên chế lại các lớp học theo kết quả học tập của từng năm học. Việc thực hiện biên chế lớp học theo kết quả học tập được thông báo cho sinh viên biết trước ngay từ khi bắt đầu vào nhập học để tạo tâm lý ổn định và để họ phấn đấu. (Mô hình này đã có từ những năm tại Trường Đại học sư phạm Ngoại ngữ Hà Nội. Biên chế các lớp học gồm những sinh viên là học sinh Phổ thông Chuyên ngữ chuyển lên thành một lớp riêng gọi là lớp A và biên chế hàng năm có thay thế bổ sung. Nội dung chương trình và thời gian học tập giống như với các lớp khác, tức là chung chương trình và giáo trình giảng dạy. Mặc dù chung chương trình và giáo trình giảng dạy, nhưng mỗi giáo viên sẽ khai thác nội dung của từng bài học không giống nhau đối với các lớp học. Với các lớp giỏi thì có thể khai thác sâu hơn, rộng hơn, sinh viên được luyện tập nhiều hơn, còn với các lớp yếu hơn thì chỉ cần sinh viên nắm được các nội dung cơ bản nhất của chương trình. Việc biên chế lại các lớp hàng năm theo kết quả học tập sẽ tạo ra được:

- Sự ganh đua học tập giữa các sinh viên, không sợ sự kiêu căng tự mãn của các sinh viên giỏi vì nếu họ không cố gắng sẽ không giữ được vị trí giỏi của mình nữa và

năm học tiếp theo sẽ phải chuyển sang học ở lớp có kết quả học tập kém hơn. Sinh viên kém cũng sẽ không bị quan vì nếu cố gắng học tập thì năm tới họ sẽ được chuyển lên lớp của những sinh viên giỏi. Sự đua tranh của sinh viên ngay từ khi còn học tập ở trường đại học sẽ tạo cho họ phong cách tự tin, vững vàng trong công việc và trong cuộc sống trong tương lai. Như vậy, trong mỗi khóa học chúng ta sẽ lựa chọn để đào tạo được nhiều sinh viên có chất lượng cao, có thể đáp ứng được những đòi hỏi ngày càng cao của xã hội.

- Việc đánh giá kết quả học tập của sinh viên sẽ khách quan hơn, chính xác hơn, tránh được nhiều yếu điểm của kiểm tra, thi cử như khi sử dụng các hình thức thi mà người học dễ dàng trao đổi kết quả với nhau. Mỗi giáo viên sẽ khách quan hơn và có trách nhiệm hơn trong việc đánh giá kết quả học tập của sinh viên.

- Giáo viên sẽ phải có trách nhiệm hơn với việc giảng dạy của mình. Giáo viên nào được phân công giảng dạy lớp chọn sẽ phải đào sâu suy nghĩ, mở rộng khai thác nội dung của bài, lường trước các tình huống cho từng tiết học, tìm cách cho người học được làm việc nhiều hơn trên lớp. Đặc biệt là có thể sử dụng ngoại ngữ để giảng bài thay vì phải sử dụng chủ yếu là tiếng mẹ đẻ để giảng giải làm mất không khí, thói quen sử dụng ngoại ngữ để giao tiếp của sinh viên như hiện nay. Để giảng dạy được tốt giáo viên phải thường xuyên cập nhật kiến thức, thông tin mới nhằm thu hút sự chú ý của sinh viên. Sinh viên của lớp chọn sẽ được làm việc nhiều, tiết kiệm thời gian, được thường xuyên sử dụng ngoại ngữ vào giao tiếp. Giáo viên nào được phân công giảng dạy các lớp có kết quả học tập thấp hơn phải tận tụy, kiên trì nhằm bù đắp những lượng kiến thức còn hổng, những kỹ năng, kỹ xảo ngôn ngữ còn yếu của sinh viên.

Trên đây là một số ý kiến trao đổi của chúng tôi bàn về việc đổi mới phương thức tổ chức giảng dạy tiếng Nga nhằm nâng cao hiệu quả đào tạo. Rất mong được chia sẻ ý kiến với các bạn đồng nghiệp.

Ngày nay, trong quá trình đổi mới giáo dục, chúng ta đang hướng tới một nền giáo dục hiện đại, trong đó việc sử dụng ngoại ngữ là một yêu cầu bắt buộc. Tiếng Nga là một trong những ngoại ngữ quan trọng mà chúng ta cần phải học tập. Tuy nhiên, việc học tập ngoại ngữ nói chung và tiếng Nga nói riêng vẫn còn gặp nhiều khó khăn. Một trong những nguyên nhân chính là phương pháp giảng dạy truyền thống, chỉ chú trọng vào việc truyền thụ kiến thức mà chưa chú ý đến việc rèn luyện kỹ năng giao tiếp. Do đó, việc đổi mới phương pháp giảng dạy tiếng Nga là một yêu cầu cấp thiết.

Báo cáo cũng thể hiện triển vọng của việc đổi mới phương pháp giảng dạy tiếng Nga. Chúng ta cần phải đổi mới nội dung, phương pháp giảng dạy, chú trọng vào việc rèn luyện kỹ năng giao tiếp, sử dụng ngoại ngữ trong thực tế. Chỉ có như vậy, việc học tập tiếng Nga mới thực sự có hiệu quả.

## 2. Cơ sở lý luận

Giáo dục ngoại ngữ nói chung và tiếng Nga nói riêng là một lĩnh vực nghiên cứu đa ngành. Trước hết, phải phân tích các khái niệm cơ bản về ngoại ngữ và tiếng Nga. Về thể nào là một ngôn ngữ?